

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA IJTIMOIIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH

Samarqand viloyati Kattaqo'rg'on shahar

25- DMTT o'rta guruh tarbiyachisi

Xasanova Muxayyo Yusupovna

Annotatsiya: Ijtimoiy tarbiya insonlar o'rtasidagi o'zaro munosabatga asoslanadi. Munosabatlarning negizini muloqot tashkil qiladi. Muloqotning samarali kechishi insonning bilim darajasi, hayotdan ko'zlagan maqsadi, o'z-o'zini namoyon qila olishiga bog'liqdir. Tarbiyalanuvchilar ongida ijtimoiy tarbiya asosida yaxshilik va adolat tushunchasi shakllantiriladi hamda borliqni, ijodni sevishga o'rgatib, bir-birini o'zaro tushunish hissi uyg'otiladi.

Kalit so'z: ko'nikma, maktabgacha ta'lim, tarbiya, individ, shaxs, munosabat, muloqot

Abstract: Social education is based on the interaction between people. The basis of relationships is communication. The effective conduct of communication depends on the level of knowledge of a person, his goals in life, and his ability to express himself. On the basis of social education, the concept of goodness and justice is formed in the minds of the students, and a sense of mutual understanding is awakened, teaching them to love existence and creativity.

Keywords: skills, preschool education, education, individual, person, relationship, communication

Аннотация: Социальное воспитание основано на взаимодействии между людьми. Общение – основа отношений. Эффективность общения зависит от уровня знаний человека, его жизненных целей и возможностей самовыражения. На основе социального воспитания в сознании учащихся формируется представление о добре и справедливости, пробуждается чувство взаимопонимания путем обучения их любви к существованию и творчеству.

Ключевые слова: умение, дошкольное образование, воспитание, личность, человек, отношения, общение.

Tarbiya-bu ijtimoiy xodisadir. Demak, individning barkamol shaxs sifatida shakllanishi uning ijtimoiy hayoti davomida egallagan bilim, ko‘nikma va malakalariga bog‘liq. Shaxsning ijtimoiylashuvi -bu ma‘lum jamiyatga mos bilimlar, qadriyatlar, me‘yorlar, hatti-harakatlar tizimidan iborat ijtimoiy hayotga kirisha borish jarayonidir. Bolaning ijtimoiylashuvi-juda uzoq va murakkab jarayon hisoblanadi. Ijtimoiy tarbiya insonlar o‘rtasidagi o‘zaro munosabatga asoslanadi. Munosabatlarning negizini muloqot tashkil qiladi. Muloqotning samarali kechishi insonning bilim darajasi, hayotdan ko‘zlagan maqsadi, o‘z-o‘zini namoyon qila olishiga bog‘liqdir. Tarbiyalanuvchilar ongida ijtimoiy tarbiya asosida yaxshilik va adolat tushunchasi shakllantiriladi hamda borliqni, ijodni sevishga o‘rgatib, bir-birini o‘zaro tushunish hissi uyg‘otiladi.

Bolaning rivojlanishi ijtimoiy holati hamda faoliyatidagi mustaqil harakatlari bilan belgilanadi. Bu davrda bolalarda shaxs sifatlari shakllanib, ularda kattalarga taqlid qilish, o‘zaro munosabatga kirishish, g‘amho‘rlik, mehribonlik, qiziquvchanlik, o‘ziga nisbatan talabchanlik hislari paydo bo‘ladi. Bu o‘z o‘rnida bolada atrof-muhitga, tengdoshlariga, o‘zgalarga, o‘ziga munosabati tizimli ravishda rivojlanib shaxs sifatida kamol topishiga olib keladi. Bolaning ijtimoiy vaziyatga munosabati yaxlit holatda namoyon bo‘ladi, bola shaxsining o‘zgaruvchanligi turli xil ijobiy va salbiy vaziyatlarga bog‘liq. Shaxs tuzilishi va faoliyatining alohida ko‘rinishlari ularning yutuqlari, hatti-harakatlari shuningdek, o‘ziga va o‘zgalarga munosabati orqali uyg‘unlashib boradi.

Bolalardagi xulq-atvorning o‘ziga xosligi, muloqotning yangicha tus olishi, kattalarga nisbatan munosabat bilangina emas, balki ularga o‘zining ta‘sirini o‘tkazish orqali ham namoyon bo‘ladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy munosabatlarning asosiy jihatlari harakatlarning maqsadli yo‘naltirilganligi bilan belgilanib, bola xulq-atvori va o‘zlashtirish darajasining faolligi orqali rivojlana boradi. Bolalar xulq-atvoriga, ularning tengdoshlari bilan o‘zaro munosabatlariga qo‘yiladigan talablar murakkablashadi. Shu bilan birga irodaviy sifatlar shakllana boradi, xarakter xislatlari barqarorlashadi, unda mustaqillika intilish tuyg‘usi paydo bo‘ladi. Bolaning ijtimoiy munosabatlarga kirishishida uning dunyoqarashi ham muhim rol o‘ynaydi. Maktabgacha yoshdagi

bolalarda ijtimoiy ko‘nikmalarni shakllantirish – bu bolaning ijtimoiy va emotsional rivojlanishini ta‘minlash, uning jamiyatdagi o‘rnini va munosabatlarini to‘g‘ri tashkil qilish uchun muhim bir jarayon hisoblanadi. Bu yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko‘nikmalarni shakllantirish nafaqat oilada, balki maktabgacha ta‘lim muassasalarining o‘rni katta. Ijtimoiy ko‘nikmalar, asosan, bolalarning boshqalar bilan munosabatda bo‘lish, his-tuyg‘ulari bilan boshqarish, bahsli vaziyatlarda qarorlar qabul qilish va jamiyatda o‘zini izohlash kabi qobiliyatlarni o‘z ichiga oladi.

1. Ijtimoiy ko‘nikmalarning axamiyati

Aloqa va muloqot: Bolalarda so‘zlash, fikrni aniq ifodalash va boshqalar bilan ta‘sirchan muloqot o‘rnatish qobiliyatlari rivojlanadi.

Empatiya: Boshqalarning his-tuyg‘ulariga hurmat va ularga murojaat qilishni o‘rganish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Maktabgacha ta‘lim va tarbiyaning davlat standarti–T.:2020.

2. Grosheva I.V., Evstafyeva L.G., Maxmudova D.T., Nabixanova Sh.B., Pak S.V., Nazarova V.A., Isxakova M.R., Abdunazarova N.F. “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta‘lim tashkilotlari uchun "Ilk qadam" davlat o‘quv dasturi /takomillashtirilgan ikkinchi nashr/. Toshkent, 2020 y.

3. Grosheva I.V., Djanpeisova G.E., Mikailova U.T., Ismailova M.A.,

4. Kenjabaeva D.A., Gulyamova N.B., Miftaeva N.A. “O‘yin orqali ta‘lim olish” Toshkent, 2020 y.

5. Bikbaeva N.U., Ibroximova Z.I., Qosimova X.I.. «Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirish. T. «O‘qituvchi», 1995 y.

Mas‘uliyat: Birgalikda ishlash, turli vaziyatlarda javobgarlikni his qilish, o‘rtoqlik va egalik hissini o‘rganish.

2. Ijtimoiy ko‘nikmalarni shakllantirish usullari

O'yinlar orqali ta'lim: Maktamgacha yoshdagi bolalarga rol o'yinlari va ijtimoiy vaziyatlar orqali muloqot qilish, his-tuyg'ularni tanish va boshqarish imkoniyatini yaratish.

Guruhli faoliyatlar: Balalarni jamoaviy ishlarga jalb qilish, ularni birgalikda qaror qabul qilishga yordam berish.

Kitoblar va tasvirlar: Kitoblar va animatsiyalarning ko'plab voqealarini o'qish, ularni bolalar bilan muhokama qilish va ijtimoiy qoidalarni o'rganish.

Atifiy bahslar va muammolar: Bolalarga turli vaziyatlarda qiyinchiliklarni o'rganishga yordam beruvchi muammolarni taqdim etish va ularni hal qilishga imkon berish.

3. Ta'limchilar va oilalarning roli

Maslahatlar va ko'mak: Bolalarga ijtimoiy ko'nikmalarni o'rgatishda ta'limchilar va oila a'zolari o'rtasida hamkorlik muhim. Oila va maktab o'rtasidagi birgalikdagi ish bolaning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Robotlashgan muammolarga yechim topish: Bolalarga turli vaziyatlarda muammolarga hal yozishni o'rganish, ularning ijobiy xis-tuyg'ulariga e'tibor berish.

4. Ijtimoiy ko'nikmalarni bag'alab borish

Natijalar: Bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar shakllanganda, ularning ishonchlari va xursandchiligi oshadi, ular jamiyatda va oilada yaxshi munosabatlar o'rnatishga qodir bo'ladilar.

Farqlanish: Ijtimoiy ko'nikmalarni o'zlashtirish bolalarga nafaqat maktabda, balki hayotda ham muvaffaqiyatli bo'lish uchun muhimdir.

Ushbu jarayonlar maktabgacha yoshdagi bolalarning sog'lom ijtimoiy rivojlanishi va ularning kelajakda jamiyatda faol a'zolar bo'lishiga asosiy poydevor bo'ladi. Tarbiyachi mashg'ulotlarni tahlil qilib, bolalar "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi bo'yicha o'quv materiallarini qay darajada o'zlashtirganliklari, erishilgan yutuq va kamchiliklarni tashxis qila olishi kerak. Shuningdek, bolalar faoliyatini nazorat qilib, ulardagi ijobiy ko'nikmalarni yanada rivojlantirishning samarali yo'llarini aniqlash malakasiga ega bo'lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar: